

Milijun kuna za obnovu creskih kulturnih dobara

Konzervatorsko-restauratorski radovi izvode se na benediktinskom i franjevačkom samostanu, na župnoj i crkvi sv. Izidora te na obnovi gradskih vrata Porta Marcella. Gotovo 300.000 kuna odobreno je i za zaštitu pokretnih kulturnih dobara – za komodu iz 17. st., skulpturu sv. Jurja te za Callido orgulje iz 1829.

Walter SALKOVIĆ

Krajem glavne turističke sezone otočni građevinari obnavljaju svoju djelatnost jer je u turističkim naseljima tijekom srpnja i kolovoza zabranjeno izvođenje građevinskih radova na otvorenom. Već od prvih dana rujna na gradilištima se ponovo čuju zvukovi alata i strojeva, a posebnu pozornost Cresana privukle su zaštitne tende postavljene na nekoliko kulturnih spomenika. Prema riječima gradonačelnika Kristijana Jurjaka, gradske službe i on osobno angažirali su se kako bi pomogli raznim ustanovama prilikom javljanja na natječaj Ministarstva kulture i na taj način osigurali sredstva potrebna za nužne radove na njihovim objektima.

Za ovu godinu je Ministarstvo kulture odobrilo pet programa zaštite na nepokretnim kulturnim dobrima, ukupno vrijednih 700.000 kuna. Za stručna obrazloženja potrebnih radova obratili smo se konzervatorici, višoj stručnoj savjetnici Tei Sušanji Protić iz Konzervatorskog odjela u Rijeci koja je najbolje upoznata sa svim radovima koji se izvode u Cresu. Kon-

PUKOTINE NA CRKVI SV. IZIDORA

Na još jednom značajnom sakralnom objektu bilo je nužno pristupiti obnovi. U crkvi sv. Izidora, koja je do izgradnje zborne crkve sv. Marije Velike imala funkciju glavne crkve srednjovjekovnog Cresa, zamijećene su značajne pukotine u stropu i zidovima te se, prema savjetu riječkih konzervatora, najprije pristupilo izradi snimka postojećeg stanja i projekta statičke konsolidacije prema kojemu bi se u idućem razdoblju trebali izvesti i radovi. Elaborat statike izrađuje tvrtka Lokošek d.o.o. iz Zagreba za što je Ministarstvo odobrilo 100.000 kn.

zervatorski odjel, naime, daje mišljenje prije donošenja odluke o prihvaćanju programa, provodi stručni nadzor za vrijeme izvođenja radova, a na kraju ocjenjuje uspješnost realizacije.

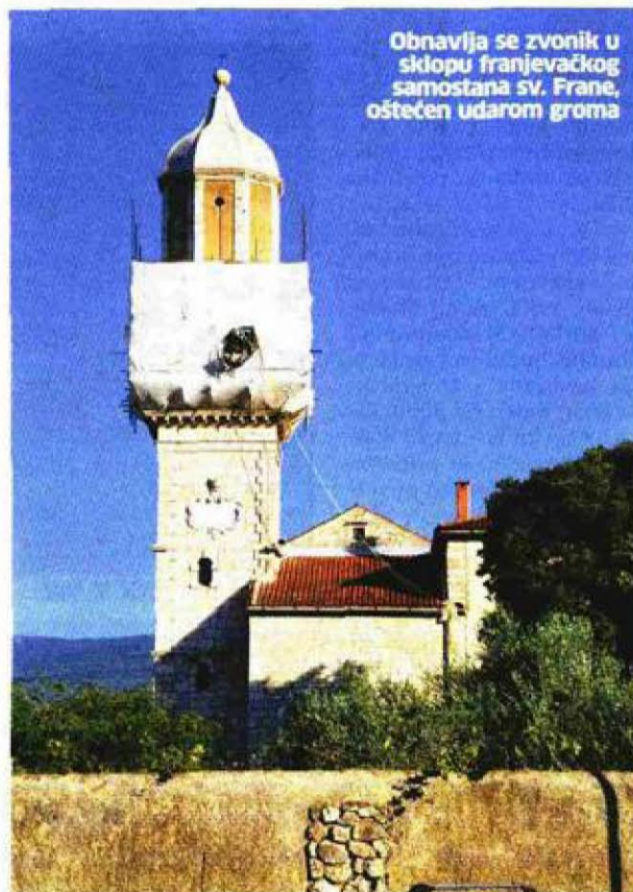
Od zvonika do portala

Benediktinskom samostanu sv. Petra u Cresu odobreno je 100.000 kuna za obnovu pročelja samostanske zgrade na kojem je, zbog izloženosti utjecaju posolice i naknadnih intervencija neadekvatnom cementnom žbukom, došlo do značajnih oštećenja žbuknog sloja. Odobrena sredstva u ovoj su godini dovoljna za prvu fazu radova koje je izvela tvrtka Kapitel d.o.o. iz Žminja – uklonjeni su svi sekundarni slojevi cementne žbuke ispod kojih je prona-

den sloj starije vapnene žbuke koja vrlo dobro prianja uz podlogu i odolijeva utjecajima atmosferskih prilika. Sljedeće godine planira se obaviti konzervaciju zatečene vapnene žbuke te će se dijelovi pročelja na kojima žbuka nedostaje prekriti istovjetnom po sastavu, teksturi i boji. Na taj će se način omogućiti prirodno sušenje zida bez zadržavanja vlage i štetnih soli, a građevini će se vratiti izgled koji je bio skriven pod slojevima naknadnih »krapanja«.

Franjevački samostan sv. Frane od Ministarstva je zatražio sredstva za sanaciju zvonika oštećenog udarom groma. Lani je popravljen vrh zvonika, a ove je godine Ministarstvo odobrilo 300.000 kuna za sanaciju lode za zvonu. Oštećenja lode prouzročena su korozijom željeznih zatega, uslijed čega dolazi do pukotina u kamenu. Radovi obuhvaćaju uklanjanje korodiranih dijelova, sanaciju pukotina i zamjenu najoštećenijih kamenih blokova, a također ih izvodi tvrtka Kapitel.

Uskoro će započeti i restauratorski radovi na portalu župne crkve, najistaknutijem renesansnom ostvarenju kamenoklesarske radionice obitelji Marangon koja je osnovana u Veneciji te se početkom 16. stoljeća udomaćila u Cresu, a bila je aktivna i na ostalim kvarnerskim oto-

Obnavlja se zvonik u sklopu franjevačkog samostana sv. Frane, oštećen udarom groma

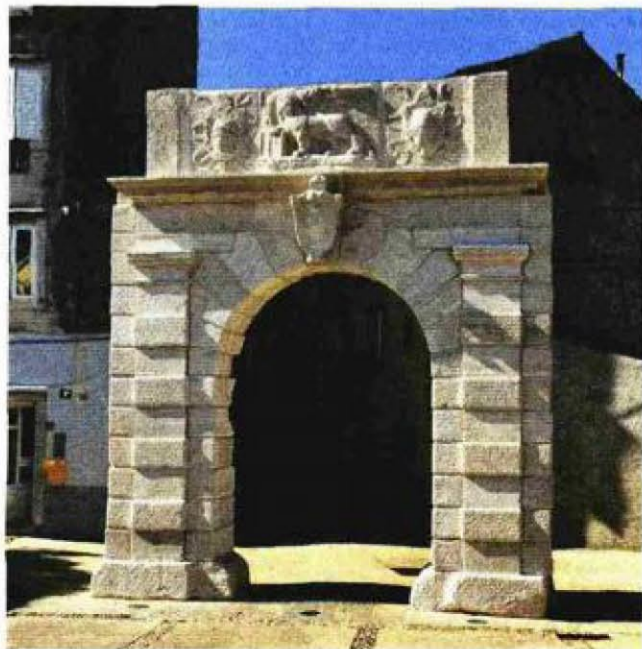
izazvao je bitno drugačiji izgled vrata čije se pročelje sada ističe bjelinom kamena, a stražnji i bočni dijelovi vapnom žbukom koja zbog svoje svijetle boje djeluje neuobičajeno. Tea Sušanji Protić obrazložila je da je ovim radovima gradskim vratima vraćen izvorni izgled s kraja 16. stoljeća, no samo po tonu kamena, tonu i sastavu žbuke, debljini sljubnica, dok je tekstura kamena zadržana u zatečenom stanju jer je djelovanje stoljetnih onečišćenja i erozije nepovratno nagrizlo njegovu površinu. Iako su stoljetne naslage davale gradskim vratima patinu na koju su se svi navikli i zbog čega neobično djeluje njihova sadašnja bjelina, da se površina nije očistila, s vremenom bi kamen još više degradirao, postao rupičast, raspucao se ili se u krajnjem stupnju razlistavao i odlamao.

Pilot-program

Treba spomenuti da je Ministarstvo kulture ove godine odobrilo i gotovo 300.000 kuna za programe zaštite na pokretnim kulturnim dobrima, i to za intarziranu komodu iz 17. st. koja se nalazi u samos-

»IZBJELJIVANJE« SPAS ZA PORTU BRAGADINA

Na vratima Porta Bragadina restauratorskim zahvatom uklonjene su naslage onečišćenja, naknadnih žbuka i željeznih elemenata koji su ugrožavali strukturu kamena. Uklonjena su i organska onečišćenja jer biološki obraštaj (lišajevi, plijesni, mahovine i sl.) također uzrokuje eroziju kamena. Na površini kamena zatečeni su živi (žuti lišajevi) i izumrli mikroorganizmi (tzv. sive kore), kao i anorganska onečišćenja koja sadrže soli koje ubrzavaju kemijski proces razgradnje materijala. Dakle, kažu stručnjaci, čišćenje površine kamena što je kao posljedicu imalo i njegovo »izbjeljivanje« provedeno je isključivo radi njegove zaštite od daljnjeg propadanja.

cima. Oštećenja portala izazvana su onečišćenjem, erozijom i različitim mehaničkim i fizikalnim utjecajima koji degradiraju kamen i smanjuju površinu reljefa. Potreba za restauratorskim zahvatom ukazala se zbog lomova koji su prouzročili gubitak kamenog materijala, pa je Ministarstvo odobrilo 100.000 kuna, a restauraciju će obaviti tvrtka Neir d.o.o. iz Splita.

Porta Marcella

Uz ove sakralne objekte, započeli su i konzervatorsko-restauratorski radovi na obnovi jednih od gradskih vrata, tzv. Porta Marcella, glavnim kopnenim vratima nekadašnjeg renesansnog obrambenog sustava grada Cresa.

Planirano je da radovi budu dovršeni do početka iduće turističke sezone, a investicija je ukupno vrijedna 300.000 kuna. Za razliku od ostalih objekata koji se u potpunosti obnavljaju sredstvima hrvatskog Ministarstva kulture, u ovom je slučaju dvije trećine potrebnih sredstava odobrila Regija Veneto koja redovito financira popravak građevina u Hrvatskoj preostalih iz vremena njihove uprave.

Konzervatorsko-restauratorske radove obavit će Hrvatski restauratorski zavod, a građevinsku sanaciju lokalna građevinska tvrtka Gramatoš. Na sličan način su prošle godine restaurirana i druga gradska vrata, Porta Bragadina, a negodovanje dijela građanstva

Uklonjene neadekvatne naslage žbuke s pročelja benediktinskog samostana sv. Petra

tanu sv. Frane, skulpturu sv. Jurja iz 16-17. st. iz Creskog muzeja, te za Callido orgulje iz 1829. iz župne crkve sv. Marije Velike. Time se iznos što će se uložiti u obnovu kulturnih dobara u Cresu ove godine penje na gotovo milijun kuna!

Kako naglašava gradonačelnik Jurjako, jedan od razloga zbog kojih je Ministarstvo kulture tako značajna sredstva odobrilo za objekte u Cresu leži u činjenici što je upravo otok Cres Vijeće Europe odobrilo za provođenje pilot-programa kojemu je cilj osmisliti razvoj područja na temelju kulturne i prirodne baštine. Na tom projektu Grad Cres suraduje s Ministarstvom kulture pa je sasvim razumljiva odluka da se osiguraju sredstva za obnovu tih spomenika.